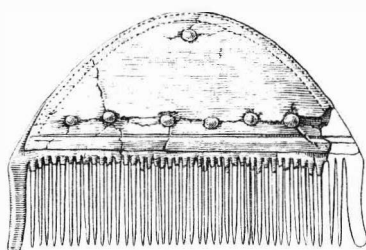

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1969

BRNO 1971

VÝZKUM PALEOLITICKÝCH STANIC POD PAVLOVSKÝMI KOPCI

(okr. Břeclav)

BOHUSLAV KLÍMA, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 1—3)

Výzkumné práce na paleolitických stanicích pod Pavlovskými kopci pokračovaly v roce 1969 sondážemi v okrajových oblastech hlavního sídliště Pavlov I. Nejprve se uskutečnil menší výzkum ve stěně odkrytu nad stanicí, kde byly v minulých letech odebírány zeminy pro opravu násypové hráze u řeky Dyje a kde byly již dříve nad zvětralínami terciéru a pod mohutnější návějí nejmladší spraše objevovány fosilní kosti i s paleolitickými ohništi v rozvlečeném souvrství hnědozemní pohřbené půdy. V přemístěných sedimentech nemohlo být dosaženo zásadních nových stratigrafických poznatků, nicméně v celém souvrství se opakující popeliště a zbytky ohnišť bez ostatních památek na vyvýšeném terénním hřbetu mimo dosah vlastního sídliště doplňují podstatně obraz celkové jeho stavby a přírodního prostředí. Kromě několika třísek mamutích kostí, zlomku vlčí lebky a deseti bezvýznamných kamenných úštěpů neležely v blízkosti oněch ohnišť žádné jiné nálezy. Situace v tomto prostoru byla však zajímavá především z geomorfologického hlediska. Napovídala, že třetihorní pestře zvrásněné horniny zde tvořily ostře vystupující a jakoby izolovaný hřbítok nebo nápadnou kuželovitou vyvýšeninu, ohraničenou na východě zahloubeným potůčkem a k západu omezenou zase širokou sníženinou po velkém kerném sesuvu. Ve struých úbočích hřbítku byly odkryty snadno dostupné, někdy vápnité, jindy zase více křemité pískovce a slínovce, které byly používány častěji ve značném množství k výrobě hrubé industrie na sídlišti. Místo samo poskytovalo však především velmi dobrý rozhled do okolní krajiny a bylo zřejmě právě pro tuto přednost neustále vyhledáváno.

Výzkumné práce v prostoru vlastního sídliště měly ověřit pokračování kulturní vrstvy pod čelem sesuté kry směrem k silnici, kde se daly jen v nepatrné hloubce předpokládat útržky sídlištní vrstvy nebo i izolované objekty a významnější nálezy. Zjišťovací sondy byly pak na místech s pozitivními výsledky rozšířeny ve dva menší plošné výkopy, kterými se podařilo ve vymezeném areálu vytěžit druhotným pohybem značně namáhané a rozrušené čocky kulturní vrstvy a získat i zajímavá pozorování. Východněji situovaný výkop zachytil nálezový horizont velmi mělce pod povrchem (30 až 50 cm) s nálezy kamenných nástrojů a zvířecích kostí koncentrovaných do několika areálů. V zahloubených místech ležely tyto památky ještě v původním popelovitém prostředí; těsně pod ornici pak probíhal vyšší horizont rovněž s poměrně dobře zachovanými nálezy, vytrženými z úložného prostředí. Takové stratigrafické okolnosti vykazoval zejména pruh navazující na zahloubenou erosi rýhu, sledovanou v roce 1960 v sousední prozkoumané ploše.

Daleko výrazněji se projevovala podobná rýha, pozorovaná při dřívějších výkopech v západní části stanice. Její pokračování odkryl v délce deseti metrů plošným způsobem druhý výkop. Vyšel z úzké a dlouhé sondy, která v horizontálním směru vytvořila příčný profil pod čelem sesuté kry. Dosahoval mocnosti až 130 cm ve zdánlivě čisté eolické spraši. V dosahu rýhy se však ukázalo, že tento sediment prošel složitějším vývojem. V různých úrovních prokládaly spraš protáhlé čocky drobného vápencového štěrčiku, které v ploše vytvářely úzké a souvislé proudy dobře utříděného a jakoby stmelěného materiálu. Ty nemohly být ovšem sledovány v celém průběhu. Sítí profilů však ukázala, že tvořily nejméně šest od sebe oddělených a časově tedy spolu nesouvisejících poloh. Nejsvrchnější z nich zasahovala přímo až do ornice, nejspodnější ležela na dně koryta erosi rýhy mezi většími, vodou opracovanými vápenci na povrchu sesuté kry a obsahovala hnízda s nakupenými schránkami měkkýšů. V horní části výkopu byla rýha rozvětvená, v nižších místech tvořil zase její levý břeh výrazný stupeň.

Z obou výkopů bylo vytěženo téměř 3000 kusů kamenné industrie a z nich pak vytříděno 828 skutečných nástrojů a jejich zlomků. Jsou mezi nimi pravidelná a pečlivě upravená škrabadla (tab. 1, 1—5), čepele (6—14), četná rydla nejrůznějších forem a další. Pozornosti zasluhují zvláště vrubovité čepele s obitým bokem (tab. 2, 15—21), drobné hroty téhož typu (22—23) s retuší na břišní straně, dále krátký vrták (28), přelomené hroty s naznačeným vrubem a plošnou retuší na bázi břišní strany (24—26), geometricky pravidelně formovaná kombinace škrabadla s hrotem (27), odštěpovače (29—30) a dokonale opotřebovaný otloukač (31). Ze zvláštních nálezů lze vyzdvihnout odlomenou nožičku zvířecí sošky z pálené hlíny, která má zajímavě členěnou tlapku (tab. 3, 32), a zlomek úštěpu slínovce se systémem rytých rovnoběžných úseček (33). Ze čtyř předmětů kostěné industrie je vyobrazěn odlomený konec rukojeti většího lopatkovitého nástroje (35) a zcela výjimečný nález držadla ze sobího parohu (34). Tímto výčtem přehlédnuté nálezy provázely dosti hojné a dobře zachovalé zvířecí kosti, které příslušely ze zkoumaného sídliště již doloženým druhům, především mamutu, sobu, vlku, lišce, rosomáku, zajíci, ale i nosorožci ad.

Výzkum, který v roce 1969 navštívily kromě jednotlivých badatelů ze zahraničí i dvě hromadné exkurze univerzitních prehistorických ústavů (Bern, Köln), potvrdil zásadně předpoklad, že pod čelem sesuté kry a hlavní plochy sídliště budou ještě areály vhodné pro úspěšný výzkum. Ukázal také, že okraj sídliště, tj. hranice bezprostředního osídlení a pracovní plochy, je značně ostrý, nikoli pozvolný a s plynule vyznívajícím nálezy. Tuto skutečnost potvrdily i další sondy v prošetřovaném prostoru, jež poskytly jen zcela izolované a bezvýznamné stopy osídlení, ač byly umístěny v minimální vzdálenosti jen několika metrů od okraje skutečné sídlištní vrstvy. Další pátrání po možných

samostatně se vyskytujících objektech a nálezech v nejbližším okolí stanice, a to i ve větších hloubkách, bude tedy v příštích letech značně obtížné i problematické.

V průběhu výzkumných prací se uskutečnily též dvě zachraňovací akce. Při jedné byly vyzvednuty mamutí kosti, na které narazil Fr. Benda při rozšiřování sklepa na dvoře své usedlosti v Pavlově, druhou akci představovaly opakované sběry na svazích v trati „Rajny“ mezi Dolními Věstonicemi a Pavlovem. Svahy byly upravovány těžkými zemními stroji do podoby teras právě v místech, kde se již dříve objevovaly jednotlivé kamenné nástroje. Těch zde bylo získáno nyní sběry celkem 59 kusů, mezi nimi vedle šesti rydel i zlomek kamenného retušeru ve tvaru čočkovitého terčíku (tab. 3, 36), a kromě nich i více zlomků mamutích kostí, stoliček a dokonce i větší část klu. Rozsáhlé zemní práce odkryly rovněž na značné vzdálenosti i pohřbené půdy, a to jak v profilech šikmých stěn, tak i v horizontálních plochách. Tyto okolnosti nemohly však být ve větším měřítku využity pro účely úspěšného stratigrafického studia.

Die Ausgrabung paläolithischer Stationen im Bereich der Poläuer Berge (Bez. Břeclav). Im Jahre 1969 setzte die Ausgrabung der paläolithischen Station Pavlov I. mit Probegrabungen in dem Randgebiet der Hauptsiedlung fort. An zwei günstigen Stellen wurden die Suchgräben zu kleineren Grabungsflächen erweitert, in denen Linsen ungestörter Kulturschichten und Teile gestörter Fundschichten beobachtet wurden. Zur Erhellung der Fundumstände trugen die interessanten Feststellungen betreffs des Verlaufs der Erosionsrinne bei, die von einer großen Menge Kalksteinschutt begleitet wurde. Auch stratigraphisch gelang es, zusammenhängende Horizonte kleiner Kalksteinbrocken in sechs verschiedenen Höhenlagen innerhalb des jüngsten Lößes im Bereich der Rinne zu ermitteln. Im Fundprotokoll sind nun 828 ausgesonderte Steinartefakte und 2100 Stück Abfall verzeichnet. Schmuck und Knochengeräte wurden selten angetroffen, zum Steingerätgriff aus Rengeweih, den man hier fand (Taf. 3, 34), gibt es bislang kein Seitenstück auf der Fundstelle.

NÁLEZY VE ŠTĚRKOVNĚ V MORAVSKÉ NOVÉ VSI (okr. Břeclav)

ZDENĚK KLANICA, AŮ ČSAV Brno

V údolní nivě řeky Moravy, jižně od staré cesty z Moravské Nové Vsi do Kopčan, se již po několik let provádí průmyslová těžba štěrku z třetihorních sedimentů.

V horní vrstvě náplavových kalů se porůznu nacházejí střepy kultury únětické, římskoprovinciální a hradištní. Z vrstvy štěrku, který se těží až do hloubky kolem patnácti metrů, byly bagrem vytženy zbytky zvířecích kostí. Jedná se o lebku pratura, dále stoličky pravděpodobně patřící mamutovi, paroží a různé další kosti.

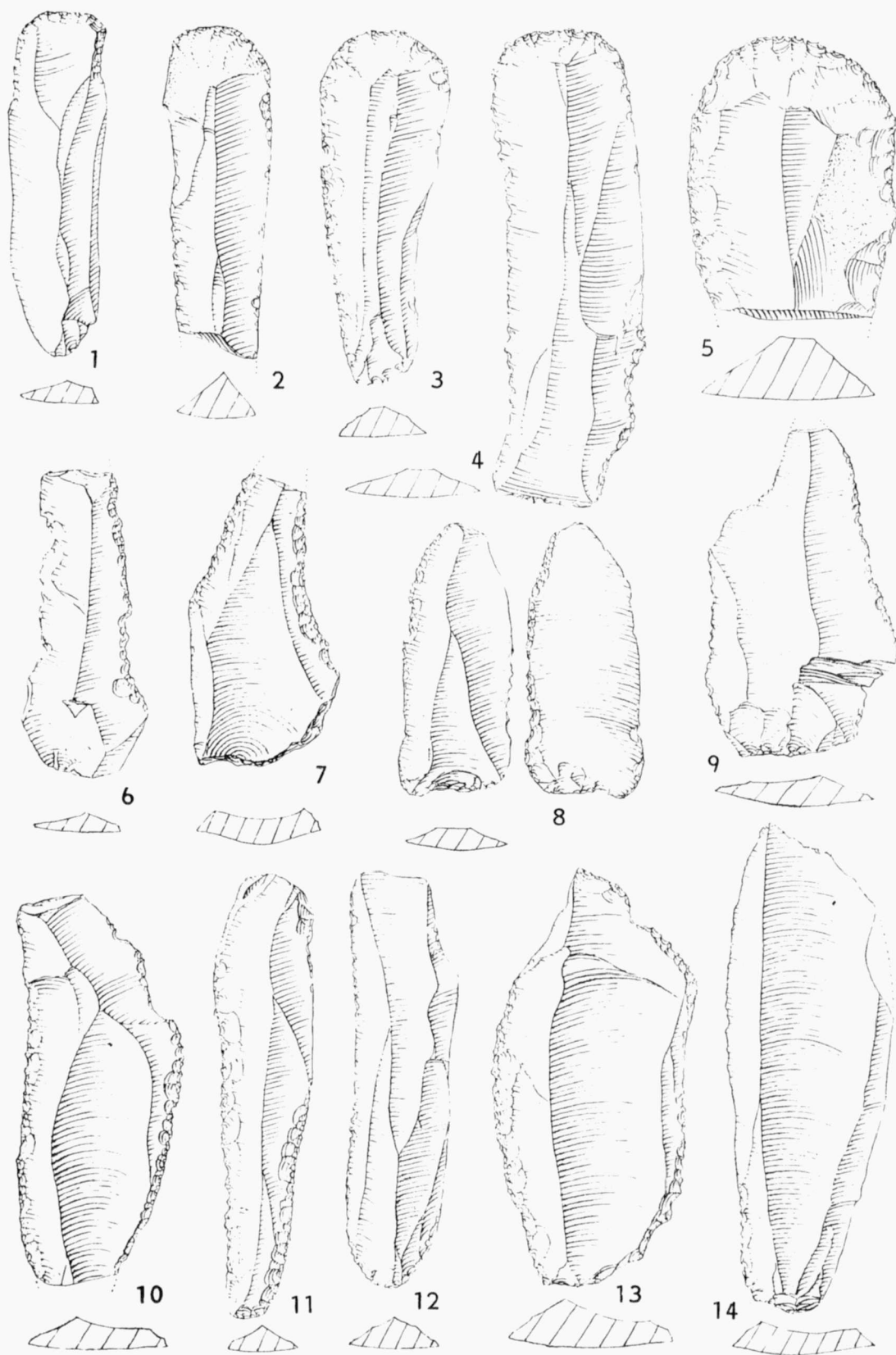
Funde in der Kiesgrube von Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav). Bei der betriebsmäßigen Kiesgewinnung in der Kiesgrube von Moravská Nová Ves kamen Aunjetitzer, kaiserzeitliche und burgwallzeitliche Keramikscherben und zahlreiche fossile Knochen zutage.

SÍDLIŠTĚ LIDU S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U VELKÝCH BÍLOVIC (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

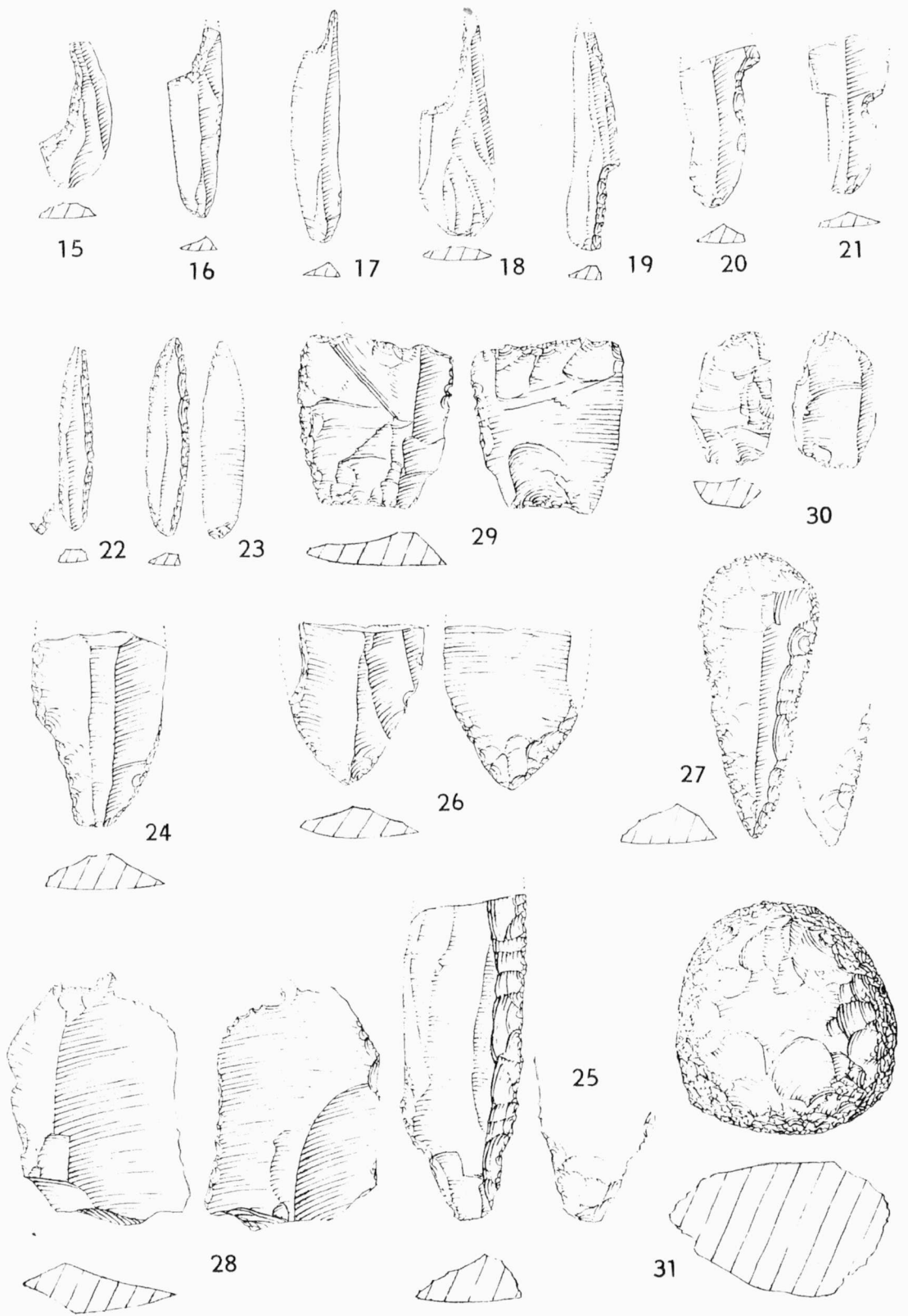
Na upozornění M. Leblocha z Velkých Bílovic a J. Hromady z Valtic byla roku 1969 prohlédnuta neznámá lokalita v trati „Zimarky“ severně od Velkých Bílovic. Lokalita se rozkládá mezi vinohrady, které se budou rušit a znovu rigolovat. Malou zjišťovací sondou o rozměrech 140 × 90 cm byla objevena kulturní vrstva (patrně okraj většího objektu) s množstvím střepů a zvířecích kostí. Z nálezů se podařilo rekonstruovat lžiči, kruhové závaží a dvě nádobky. Kromě toho nalezeno množství tenkostěnných střepů zdobených malováním.

Die Siedlung der Leute mit mährischer bemalter Keramik bei Velké Bílovice (Bez. Břeclav). Auf Flur „Zimarky“ entdeckte man 1969 eine Siedlung der Leute mit mährischer bemalter Keramik.

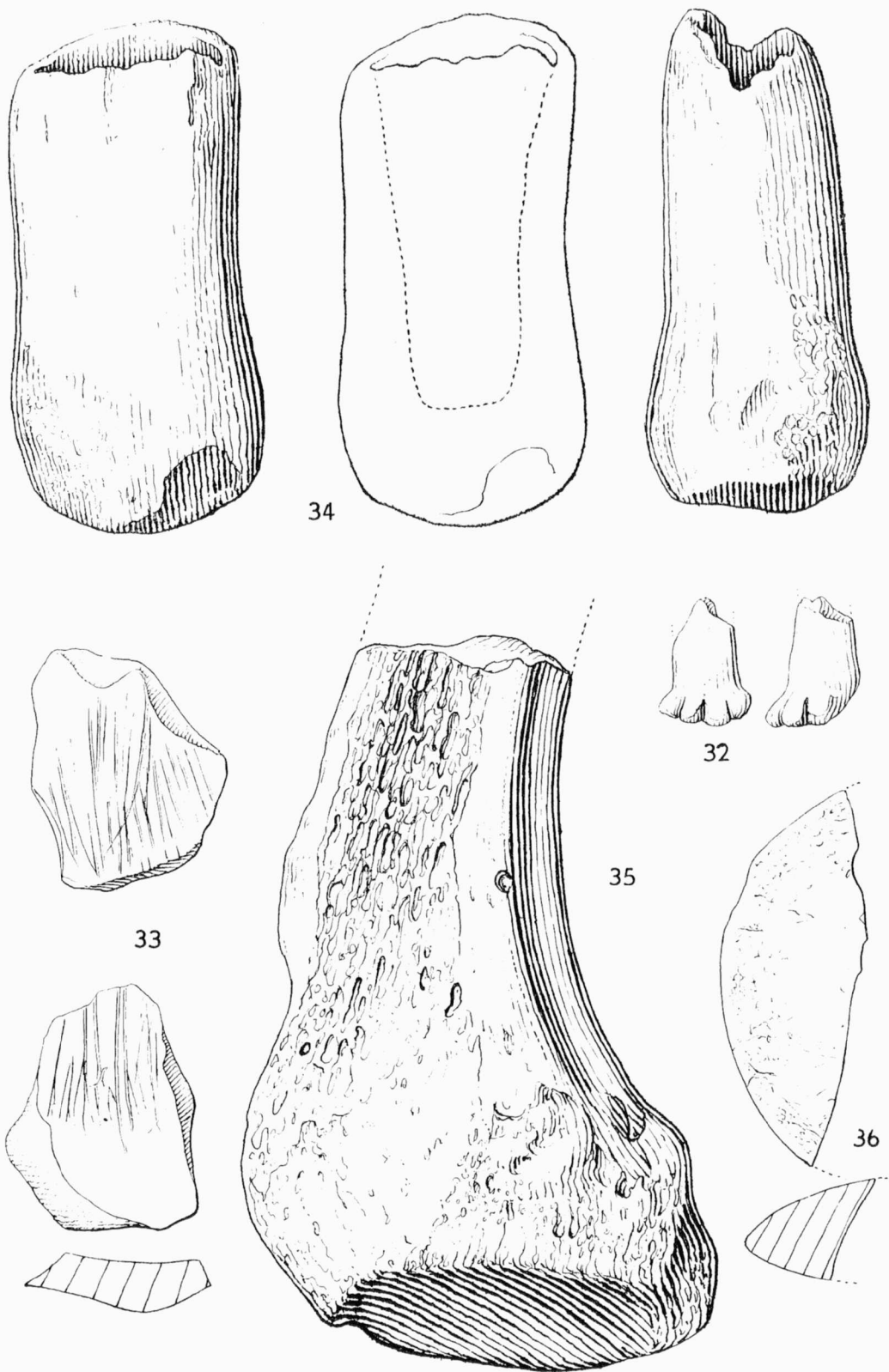
Tab. I

Pavlov (okr. Břeclav). Výběr industrie z paleolitické stanice. — Auswahl der Industrie aus der paläolithischen Station.

Tab. 2

Pavlov (okr. Břeclav). Výběr industrie z paleolitické stanice. — Auswahl der Industrie aus der paläolithischen Station.

Tab. 3

Pavlov (okr. Břeclav). Výběr industrie z paleolitické stanice. — Auswahl der Industrie aus der paläolithischen Station.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1969

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady: H. Plátková, dr. R. Tichý
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, B. Ludikovská, R. Skopal
Na titulní obálce: Kostěný hřeben z doby římské z Mořic (okr. Prostějov)
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné